CYFARFOD	Cabinet Cyngor Gwynedd
DYDDIAD	10 Tachwedd 2026
AELOD CABINET	Y Cyng. R.Medwyn Hughes
SWYDDOG CYSWLLT	Roland Evans Pennaeth Cynorthwyol Economi a Chymuned
TEITL	Ein Diwylliant, Ein Dyfodol: Cynllun ar gyfer Diwylliant yng Ngwynedd

Y penderfyniad a geisir

1. Derbyn yr adroddiad a chydnabod yr ymchwil i Werth Diwylliant Gwynedd
2. Cymeradwyo Ein Diwylliant, Ein Dyfodol: Cynllun ar gyfer Diwylliant yng Ngwynedd (Atodiad A)
3. Cymeradwyo'r trefniadau gweithredu a monitro fel yr amlinellir yn yr adroddiad a'r Cynllun.

Y rheswm dros yr angen am benderfyniad

4. Nid oes gan Gyngor Gwynedd unrhyw weledigaeth neu gynllun ar gyfer cefnogi Diwylliant neu'r sector diwylliant yn y Sir. Mae hyn wedi ei amlygu fel cyfle i'w flaenoriaethu yng Nghynllun y Cyngor.
5. Mae ymchwil i werth diwylliant yng Ngwynedd yn dangos pwysigrwydd y sector yn economaidd ac yn gymdeithasol (Atodiad C)
6. Trwy gydweithio efo'r sector diwylliant, mae datganiad, gweledigaeth, egwyddorion a chynllun gweithredu wedi eu cyd-ddatblygu yn Ein Diwylliant, Ein Dyfodol.
7. Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi'r broses sydd wedi ei dilyn, yn cyflwyno'r datganiad, y weledigaeth a'r egwyddorion ac yn rhoi trosolwg o gynnwys Ein Diwylliant, Ein Dyfodol: Cynllun ar gyfer Diwylliant yng Ngwynedd.

Cyflwyniad

8. Mae'r maes diwylliant wedi profi cyfnod heriol dros y blynyddoedd diwethaf. Yn ôl yr adroddiad Degawd o Doriadau gan Bwyllgor Diwylliant Senedd Cymru, mae Cymru yn yr ail safle o'r gwaelod ymhlith gwledydd Ewropeaidd o ran gwariant y pen ar wasanaethau diwylliannol.
9. Mae adroddiad Pwyllgor y Senedd yn gwneud nifer o argymhellion allweddol ac yn galw ar Lywodraeth Cymru i ddarparu mwy o arian, cydnabod pwysigrwydd diwylliant fel gwariant ataliol ac yn gofyn am gymorth strategol i ariannu diwylliant a chwaraeon yn draws-adrannol er mwyn cyflawni nodau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru 2015).
10. Mae Rhaglen Lywodraethu Cymru 2026-2030 yn amlygu'r meysydd blaenoriaeth perthnasol canlynol:
    a. Gweithio gyda'r sector, gan gynnwys ein diwydiannu creadigol, i ddatblygu a chyflwyno Strategaeth Diwylliant a Chwaraeon wedi'i thargedu er mwyn creu Cymru iachach, gyfoethocach a mwy gwydn.

b. Blaenoriaethu mynediad cyfartal at y celfyddydau, diwylliant, treftadaeth a chwaraeon i bobl o bob oedran, cefndir a gallu, gan ystyried sut y gall ein polisïau mynediad gefnogi hyn.
c. Buddsoddi yn rôl ataliol diwylliant, treftadaeth a chwaraeon i hybu iechyd da i bobl o bob oedran, cefndir a gallu.

11. Mae blaenoriaethau diweddar Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru yn cynnwys gosod diwylliant wrth galon llesiant Cymru, datblygu hawliau diwylliannol cliriach i ddinasyddion, ac archwilio'r achos dros Fil Diwylliant i Gymru a fyddai'n rhoi sail gryfach i gyrff cyhoeddus ddiogelu, hyrwyddo a buddsoddi mewn diwylliant fel rhan o'u cyfrifoldebau hirdymor.
12. Mae diwylliant yn bwysig i Wynedd, a Gwynedd yn bwysig i ddiwylliant Cymru, ond serch hynny, mae heriau cyllidebol wedi effeithio'n uniongyrchol ar y sector o fewn y Sir yn sgil arbedion a thoriadau.
13. Mae blaenoriaeth Gwynedd Lewyrchus o fewn i Gynllun Gwynedd 2023-2028 yn cynnwys *Hyrwyddo ein Diwylliant ac Economi Ymweld Cynaliadwy*. O fewn y flaenoriaeth hon mae ystyried Datblygu Cynllun Diwylliant i Wynedd yn flaenoriaeth weithredol.
14. O ran 'diwylliant' diffinnir y sector diwylliannol yn eang, yn unol ag arfer Llywodraeth Cymru, i gynnwys y celfyddydau, amgueddfeydd, llyfrgelloedd, archifau, yr amgylchedd hanesyddol a'r Diwydiannau Creadigol.

Rhesymeg a chyfiawnhad dros argymell y penderfyniad

15. O ystyried yr heriau diweddar a'r ffaith nad oes gan Gyngor Gwynedd strategaeth na chynllun diwylliant, fe ddaethpwyd a'r sector at ei gilydd er mwyn hybu rhwydweithio a chael barn ar sefydlu gweledigaeth a chynllun / strategaeth i'r Sir. Gwnaed hyn yn bosib trwy nawdd Ffyniant Gyffredin Llywodraeth y DU trwy brosiect *'Diwyllesiant'* ac yn ddiweddarach trwy gyllid gan Lywodraeth Cymru trwy eu cymorth refeniw i sectorau diwylliant lleol yng Nghymru.
16. Roedd nifer o fewn y sector yn ogystal â gwasanaethau diwylliannol y Cyngor yn teimlo bod cyfle amlwg yng Ngwynedd i ddatblygu cynllun neu strategaeth ddiwylliannol – yn enwedig wrth ymgeisio am gronfeydd cyllidol a chystadlaethau megis Dinas neu Dref Diwylliant y DU.
17. Cynhaliwyd y gynhadledd a'r gweithdai cyntaf erioed i'r sector ar 18 Chwefror 2025 yn Nyth, Bangor trwy gomisiwn i Gwmni Frân Wen. Mynychodd bron i 70 y gynhadledd honno.
18. Yn sgil y gynhadledd, roedd barn cryf nad oedd y sector eisiau gweld strategaeth na chynllun manwl yn cael ei ddatblygu, ond roedd awch a brwdfrydedd gwirioneddol i sefydlu datganiad, gweledigaeth ac egwyddorion ar gyfer y sector i'r dyfodol gyda 'gweithredu' yn flaenoriaeth yn hytrach na 'geiriau' ar silff.
19. Cytunwyd i lunio datganiad, gweledigaeth ac egwyddorion ar gyfer diwylliant yng Ngwynedd wedi eu cefnogi gan Gynllun Gweithredu perthnasol.
20. Cynhaliwyd gweithdy ar 15 Hydref 2025 i fwrw ymlaen ar ddatblygu'r gwaith. Gwahoddwyd dros 80 o bobl gyda dros 30 yn mynychu'r gweithdy yn Neuadd Dwyfor, Pwllheli.
21. Ar sail y trafodaethau grŵp ac yn dilyn ymgynghori pellach gyda'r hwyluswyr, gwasanaethau diwylliant y Cyngor a'r sector ehangach, cytunwyd ar ddatganiad, gweledigaeth ac egwyddorion drafft.

22. Cynhaliwyd digwyddiad ‘Diwylliant Gwynedd: Ers Lles Pawb’ ym Mhortmeirion ar 4 Mawrth 2026 pan roedd yn gyfle i rannu’r weledigaeth a’r egwyddorion, yn ogystal â bod yn gyfle i glywed am y prosiect SPF – Diwyllesiant a oedd wedi cefnogi cymaint o weithgaredd diwylliannol yng Ngwynedd dros 2 flynedd. Roedd hefyd yn gyfle i glywed enghreifftiau o sut mae diwylliant yn cefnogi llesiant yng Ngwynedd ac i rannu gwybodaeth am y bwriad o sefydlu Rhwydwaith Diwylliant newydd i Wynedd a chyflwyno aelodau Bwrdd Llywio Cysgodol y Rhwydwaith.
23. Isod fe welir y datganiad, y weledigaeth ac egwyddorion drafft sydd wedi eu cyd-ddatblygu gyda’r sector ar gyfer diwylliant Gwynedd ac sy’n ystyried y sylwadau a wnaethpwyd yn y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi:

    Datganiad:

    “Mae diwylliant yng Ngwynedd yn hanfodol, yn arloesol ac wedi’i wreiddio yn ein cymunedau. Mae’n rhoi lliw i fywyd, yn hyrwyddo lles, ac yn adlewyrchu ein hunaniaeth amrywiol, y Gymraeg a’n Cymreictod yn hyderus i Gymru a’r byd.

    Gweledigaeth:

    Mae ein diwylliant yn fyrlymus ac yn fyw. Wedi ei wreiddio yn y Gymraeg ac yn perthyn i bawb, gyda'n gilydd rydym am hybu, dathlu a chefnogi ein diwylliant - heddiw ac i'r dyfodol.

24. Yn wreiddiol, adnabuwyd 10 egwyddor ar gyfer cefnogi’r datganiad, ond yn dilyn trafodaethau pellach ar 7 Gorffennaf 2026 gyda Bwrdd Llywio Cysgodol, cytunwyd i geisio lleihau’r nifer yma i 6:
    i. Balch o'n Hunaniaeth, Treftadaeth a'r Gymraeg
    ii. Diwylliant wrth Wraidd Bywyd
    iii. Cymunedol, Cynhwysol, Caredig a Chysylltiedig
    iv. Uchelgeisiol, Heriol a Beiddgar
    v. Cyfoethogi Pobl a Lleoedd
    vi. Cynaliadwy a Chyfrifol dros Genedlaethau'r Dyfodol

Gwerth Diwylliant Gwynedd

25. I gefnogi’r gwaith yma, mae comisiwn wedi ei lunio gan y Cyngor gyda nawdd Llywodraeth Cymru sydd wedi ein galluogi i benodi arbenigwyr i’n cynorthwyo i gefnogi’n dealltwriaeth o’r sector diwylliant yng Ngwynedd ac i ddatblygu cynllun gweithredu (Atodiad C).
26. Mae’r ymchwil yma yn cryfhau’r achos dros sicrhau ein bod yn parhau i fuddsoddi mewn diwylliant yng Ngwynedd ac yn amlygu gwerth economaidd a chymdeithasol y sector.
27. Mae'r dadansoddiad yn dangos bod y sector diwylliannol yng Ngwynedd yn cynhyrchu cyfraniad economaidd blynyddol amcangyfrifedig o £316.07 miliwn.
28. Mae diwylliant yn cyfrif am oddeutu 11% o gyfanswm allbwn economaidd Gwynedd, gan ei osod ochr yn ochr â sectorau mawr eraill yn economi'r sir.
29. Yn ogystal â'i gryfder economaidd, mae diwylliant yn cynhyrchu £178.02 miliwn o werth cymdeithasol bob blwyddyn yn cynnwys iechyd a llesiant, cydlyniant cymdeithasol, addysg a sgiliau, hunaniaeth ac ymdeimlad o le.
30. Mae'r canfyddiadau hyn yn dangos bod buddsoddi mewn diwylliant yn darparu buddion sy'n ymestyn ymhell y tu hwnt i weithgarwch economaidd yn unig, gan gefnogi llesiant

unigolion, cydnerthedd cymunedol, datblygiad sgiliau, y Gymraeg, a hunaniaeth ddiwylliannol unigryw'r sir.

Cynllun Gweithredu ar gyfer Diwylliant yng Ngwynedd 2027 - 2035

31. Trwy ystyried y gwaith ymchwil i werth economaidd a chymdeithasol, y datganiad, y weledigaeth a'r egwyddorion sydd wedi eu cytuno yn ogystal â'r adborth gan y sector mai gweithredu yw'r peth pwysicaf yn hytrach na 'geiriau'; aethpwyd ati i ddatblygu cynllun gweithredu ar gyfer diwylliant yng Ngwynedd (Atodiad B)
32. Cynhaliwyd gweithdy o Grwp Llywio Cysgodol Diwylliant Gwynedd i ddatblygu Cynllun Gweithredu yn rhithiol ar 9 Mehefin 2026 ac mewn person yn Storiel ar 7 Gorffennaf 2026.
33. Mae'r Cynllun Gweithredu drafft yn amlygu meysydd gweithredu i'w mabwysiadu er mwyn cefnogi a datblygu'r sector diwylliant yng Ngwynedd.
34. Amlygir 34 o weithrediadau wedi eu rhannu i gyfnodau gweithredu sylfaenol, tymor byr, canolig ac uchelgeisiol. Bydd y Cynllun Gweithredu'n cael ei adolygu a'i ddiweddaru'n rheolaidd.
35. Disgwylir y bydd y Bwrdd Llywio Diwylliant yn cymryd perchnogaeth dros fonitro gweithredu a chyflawni'r Cynllun Gweithredu pan fydd trefniadau wedi eu cadarnhau.

Adnoddau a chyllid

36. Dylid nodi na fydd adnoddau ychwanegol yn deillio o lunio Ein Diwylliant, Ein Dyfodol – ond bydd yn ffordd o dynnu'r sector diwylliant ynghyd yng Ngwynedd ac yn fodd o ymgeisio am adnoddau ariannol o ffynonellau cyllido allanol.
37. Yn gyfochrog a'r Cynllun, bwriedir hefyd sefydlu Rhwydwaith Diwylliant Gwynedd am y tro cyntaf - fel fforwm fydd yn rhannu arfer da, cefnogi rhwydweithio ac yn perchnogi'r weledigaeth a'r egwyddorion. Eisoes mae Bwrdd Cysgodol wedi ei ffurfio ac aelodaeth wedi ei gytuno ar gyfer 2026.
38. Bydd y rhwydwaith yma yn esblygiad o'r rhwydwaith Gwynedd Greadigol sydd eisoes wedi ei sefydlu fel rhwydwaith celfyddydol yn y sir, a bydd yn adeiladu ar lwyddiant ac yn dysgu o weithrediad y rhwydwaith hwnnw gan ei addasu i fod yn rwydwaith diwylliannol ar gyfer Gwynedd.
39. Awgrym gan y sector diwylliant yw bod y rhain yn weledigaeth ac egwyddorion y gellid eu mabwysiadu gan Gyngor Gwynedd, ond gyda chefnogaeth a pherchnogaeth gan y sector i'w gwireddu trwy'r rhwydwaith newydd a'r bwrdd llywio diwylliant.

Camau Nesaf

40. Bwriedir dathlu gwerth y sector a lansio Ein Diwylliant, Ein Dyfodol – Cynllun ar gyfer Diwylliant yng Ngwynedd; mewn digwyddiad arbennig ym Mangor ar 19 Tachwedd 2026.
41. Yn dilyn hyn, bydd y Bwrdd Diwylliant Cysgodol yn cael ei ffurfioli gan esblygu ar drefniadau a chyfansoddiad pwyllgor presennol Gwynedd Greadigol.
42. Bydd y Bwrdd Diwylliant a'r Rhwydwaith Diwylliant yn bwrw ati yn syth i gyflawni'r Cynllun Gweithredu ac yn monitro ei weithrediad.

Ymgynghori

43. Ymgynghorwyd yn helaeth wrth ddatblygu'r Cynllun trwy gynrychiolwyr o'r sector diwylliant yng Ngwynedd yn ogystal â gwasanaethau diwylliant Cyngor Gwynedd.
44. Cafodd Aelodau Pwyllgor Craffu Addysg a'r Economi gyfle i graffu'r fframwaith yn eu cyfarfod ar 8 Hydref 2026.
45. Gwnaethpwyd y sylwadau bod angen i'r Gymraeg fod yn fwy amlwg yn y gwaith a phwysigrwydd diwylliant i gynnal y Gymraeg, bod angen mesuryddion clir i'r Cynllun Gweithredu a sicrhau bod yn uchelgeisiol. Penderfyniad y Pwyllgor oedd:
    a. Ystyried edrych eto ar eiriad y weledigaeth i gynnwys cyfeiriad penodol at y Gymraeg gan eirio'r weledigaeth i nodi uchelgais/nod. Darparwyd gweledigaeth amgen gan Gadeirydd y Pwyllgor i'w ystyried ymhellach, sef: *"Gan mai yng Ngwynedd y mae'r Gymraeg ar ei chryfaf yng Nghymru ac felly bod disgwyliad i'r sir arwain yn cyfoethogi ac yn ffurfio'r gwareiddiad Cymraeg a thrwy hynny i gyfranu at amrywiaeth ddiwylliannol y ddynoliaeth, anelwn at wneud ac at gadw'r Gymraeg yn ran annatod o fywyd y sir."*
    b. Gwneud cais i'r gwasanaeth adrodd ar ddata ynghylch sy'n cymharu allfudiad mewn ardaloedd tebyg (megis ardal y llynnoedd) er mwyn cymharu â sefyllfa Gwynedd i weld os yw'r diwylliant yma yn angori pobl i'r Sir.
46. Ystyriwyd y weledigaeth â gynigiwyd gan y Cadeirydd, a thrafodwyd y sylwadau a wnaethpwyd yn y Pwyllgor gan Fwrdd Cysgodol Rhwydwaith Diwylliant:
    a. Mae'r datganiad a'r weledigaeth wedi eu haddasu i gynnwys y Gymraeg er mwyn amlygu'r cyswllt hwn yn fwy pendant a phwysigrwydd diwylliant i gefnogi'r iaith.
    b. Tra'n cytuno am bwysigrwydd cael uchelgais, roedd teimladau cryf bod y datganiad a'r weledigaeth yn bwysig gan eu bod wedi eu cyd-greu, ac y byddai uchelgais cyflawni'r datganiad yn hollol ddibynnol ar yr adnoddau allai fod ar gael.
    c. Teimlwyd bod elfennau o'r weledigaeth amgen gan Gadeirydd y Pwyllgor Craffu yn bwysig i'w cynnwys o fewn i naratif y Cynllun ac mae hynny wedi ei wneud o fewn y cyflwyniad.
    d. Mae'r Cynllun Gweithredu'n cynnwys mesuryddion posib yn ogystal â un weithred sy'n ymwneud â adnabod mesuryddion cyffredin ar draws y sector.
47. Bydd yr Adran yn casglu gwybodaeth o ardaloedd eraill i ystyried os ydi diwylliant yn gyfrifol am angori pobl fwy yng Ngwynedd nac mewn ardaloedd gwledig eraill.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

48. Mae'r gwaith hwn yn cyfarch pob un o'r 7 nod llesiant ac amlygir hynny yn y weledigaeth a'r egwyddorion sydd wedi eu cytuno.
49. Mae trigolion a defnyddwyr gwasanaeth wedi eu **cynnwys** trwy gynnal digwyddiad cyhoeddus ar ddechrau'r broses ar gyfer unrhyw un oedd efo diddordeb yn y maes diwylliant yng Ngwynedd.
50. Mae **cydweithio** wedi digwydd trwy gydol y broses o ddatblygu gweledigaeth ac egwyddorion ar gyfer Diwylliant yng Ngwynedd, yn ogystal â'r Cynllun Gweithredu. Mae hyn yn sicrhau cyd-berchnogaeth o'r gwaith wrth edrych i'r dyfodol a bydd sefydlu Rhwydwaith Diwylliant i Wynedd yn sicrhau y bydd y cydweithio'n parhau i'r dyfodol wrth i ni weithredu a chefnogi'r sector diwylliant.
51. Bydd sefydlu Rhwydwaith Diwylliant Gwynedd gyda Bwrdd Llywio yn sicrhau ein bod yn **atal** problemau rhag codi neu'n gallu ymateb iddynt mewn partneriaeth cyn iddynt

ddatblygu waethygu. Bydd rhwydweithio a chydweithio cyson yn sicrhau ein bod yn atal problemau rhag codi.

52. Mae'r weledigaeth a'r egwyddorion wedi eu cytuno i fod yn rai ar gyfer yr **hirdymor** er mwyn tynnu'r sector gyda'i gilydd. Mae'r Cynllun Gweithredu a fydd yn cael ei adolygu'n rheolaidd yn gosod allan blaenoriaethau gweithredu dros y tymor byr, canolig a'r hirdymor ac wrth adolygu bydd cyfle i ychwanegu ato.
53. Er mwyn sicrhau **integreiddio**, rhoddwyd gwahoddiad i gyrff cyhoeddus eraill i fynychu'r digwyddiadau i ddatblygu'r weledigaeth, yr egwyddorion a'r Cynllun Gweithredu yn cynnwys: Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Cyngor Celfyddydau Cymru, Llywodraeth Cymru, Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri, Gwasanaethau Diwylliannol Cyngor Gwynedd a phartneriaid diwylliannol eraill o Ogledd Cymru.

Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

54. Mae Asesiad Effaith Cyfansawdd wedi ei baratoi ac i'w weld yn Atodiad Ch.
55. Mae'r Asesiad yn amlygu'r cyfleon sy'n bodoli trwy ddatblygu'r gwaith yma i gydweithio i sicrhau bod pawb yn elwa o ddiwylliant Gwynedd.
56. Bydd y Cynllun yn sicrhau bod Diwylliant yng Ngwynedd yn cydweithio i un weledigaeth ac egwyddorion a chynllun gweithredu fydd yn sicrhau'r gorau i bobl Gwynedd.
57. Amlygir sut y bwriedir monitro ac asesu gweithredu a'r strwythur y bwriedir ei sefydlu trwy Rwydwaith Diwylliant Gwynedd wedi ei gefnogi gan Fwrdd Strategol i hybu cydweithio, gweithrediad y Cynllun Gweithredu ac i fonitro llwyddiant y cynllun.

Sylwadau Swyddogion Statudol

Swyddog Monitro

"Mae mabwysiadu'r Strategaeth yma yn rhoi cyfle i'r Cabinet osod cyfeiriad a blaenoriaethau yn y maes allweddol yma. Rwy'n fodlon gyda priodoldeb y penderfyniad a geisir."

Prif Swyddog Cyllid

"Rwyf yn fodlon na fydd mabwysiadu'r penderfyniad a geisir yn creu ymrwymiad ariannol newydd. Serch hynny, o safbwynt ariannol rwyf yn cefnogi'r cynllun gan y bydd yn cyfrannu at greu sylfaen gadarn ar gyfer blaenoriaethu adnoddau o fewn y maes diwylliannol yn y dyfodol."

Atodiadau

Atodiad A – Ein Diwylliant, Ein Dyfodol: Cynllun ar gyfer Diwylliant yng Ngwynedd 2035
Atodiad B – Ein Diwylliant, Ein Dyfodol: Cynllun Gweithredu
Atodiad C – Asesiad o werth Diwylliant Gwynedd
Atodiad Ch – Asesiad Effaith Cyfansawdd